Jüdische Pester Zeitung.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פּרענומערירען
אונד דער פּרענומעראציאָנס-טערמין
בעגיננט מיט דעם קאָממענדע דעס
ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאָן בעפֿינדעט
זיך אין
פּ ע ס ט
אלט-נאססע נו׳ 1,
וואָהין מאן אויך דיא פּרענומעראציאָנסגעלדער צו זענדען בעליעבט.

יודישע
פּעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דרייאמאל וואָכענטליך
מאָנטאג, מיטטוואָך אונד פֿרייטאג,
אונד קאָסטעט
פֿיר עסטערדייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 " " "
פֿיערטעליאהר 2 גול׳ אונד 50 קר׳ ע.-וו.

פֿירס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 גול׳ אונד 50 קר׳ ע.-וו.
פֿיערטעליאהר 2 " " 75 " " "

Nr. 100, זיעבענטער יאהרגאנג | פּעסט, פֿרייטאג י״ב כסליו ה׳ת׳ר׳ל׳ו׳. | Pest, den 10. Dezember 1875.

דער יודען-האס.

הייטע וואָללען וויר אין אונזערעם לייט-ארטיקעל קיינע פּ אָ ל י ט י ש ע, זאָנדערן איינע זעהר ערנסטע י י ד י ש ע אנגעלעגענהייט בעשפּרעכען.

ווענן איינמאל איין אונגעבילדעטער, אונטערגעאָרדנעטער מאנן אירגענד איין „ווערק“ געגען דיא יודען הערויסגיבט, זאָ איזט עס ניכט צו פֿערוואונדערן, דא איין זאָלכעס זיכער נור אויף אירגענד איינע „העטצע“ אָדער איינע „געלד-ערפּרעססונג“ אבזיעהט; אבער ווענן איין זאָ גראָסער געלעהרטער, איין זאָ גראָסער בעריהמטער דאָקטאָר אונד פּראָפֿעססאָר אן דער וויענער אוניווערזיטעט, וויא ב י ל ל ר אָ ט ה איזט, אין זיינעם געלעהרטען ווערקע דיא יידישען אֶרצטע בעליידיגט אונד זיא פֿיר בלאָדע שילדערט: דא איזט עס דער מיהע ווערטה, איינינע ערנסטע בעטראכטונגען היריבער צו מאכען.

הערר ביללראָטה ליעפֿערט אונס דען בעווייז, דאס זאָוואָהל דיא אונגעבילדעטען, אלס אויך דיא געבילדעטען יודען, פֿאָן דען אונגעבילדעטען, אלס אויך פֿאָן דען געבילדעטען ניכט-יודען אין גלייכער ווייזע געהאסט ווערדען. ביז יעטצט האטטע מאן זיך איינגעבילדעט, דאס נור דיא אונגעבילדעטען יודען פֿאָן דען אונגעבילדעטען ניכט-יודען געהאסט ווערדען, וועהרענד דער געבילדעטע ניכט-יודע דען געבילדעטען יודען עבענזאָ ליעבען קאָננע, וויא דען געבילדעטען ניכט-יודען. — דאס איזט איינמאל ניכט וואהר! עהער קאנן נאָך דער גלייבע בייא דעם ניכט-יודען אויסראָטטבאר זיין, אלס דער יודען-האס. דענן דער יודען-האס איזט מיט איהם מיטגעבאָרען, דיעזען האט ער נאָך מיט דער מוטטער-מילך איינגעזאָגען.

דיעזעס געלעהרטע ווערק דעם פּראָפֿעססאָרס ביללראָטה איזט אויף יעדער זייטע מיט זאָלכער פֿערשטענדיגקייט געשריעבען, דאס עס צו בעוואונדערן איזט; זאָ אבער הערר ביללראָטה איבער דיא י י ד י ש ע ן מעדיצינער צו שפּרעכען אָדער איינגענטליך צו שרייבען קאָממט, דא ערוואכט אין איהם דער יודען-האס אין זאָלכעם מאסע, דאס ער זיינען פֿערשטאנד פֿערליערט. מאן קאָננטע גלויבען, ער האבע דיעזעס קאפּיטעל אין בעטרונקענעם צושטאנדע געשריעבען!

דיעס ערינגערט אן יענען וואהנזיננינגען אין איינעם אירדען-הויזע, דער זאָנסט בייא געזונדעם פֿערשטאנדע וואר, דיא מיניסטער קאָננטען מיט איהם דיא וויכטיגסטען פּאָליטישען אנגעלעגענהייטען בעשפּרעכען; זאָבאלד אבער מאן איהם דאס וואָרט „ברודער“ מעלדעטע, דא געריעטה ער אין איינען זאָלכען וואהנזינן, דאס ער פֿאָן זיך שטיקע געריססען אונד געביססען האטטע. זיין ברודער וואָללטע איהם איינסט ניכט פֿאָלגען, ער וואָללטע דען גלייבען ניכט אננעהמען, דען ער אננאהם — אונד דאס בראכטע איהן צום וואהנזיננע!—

איין ניכט-יידישער פֿראנצאָזישער געלעהרטער האטטע אונלענגסט אין זיינעם ווערקע פֿאָלגענדעס געשריעבען: „איך פֿעראכטע וואָהל דיא יודען ניכט, אללין איך קאנן מיך מיט איהנען דורכאויס ניכט בעפֿריינדען. איין געבילדעטער גוטגעזיננטער ציגיינער איזט דאָך עבענזאָ איין גאָטטעס געשעפּף וויא איך; אבער ער איזט דאָך איין ציגיינער! עס איזט איין פֿאָראורטהייל; אללין עס עקעלט מיר! אונזערע עלטערן האבען איהרע עלטערן געהאסט אונד זאָ פֿערערבט זיך דער האס אויף איהרע קינדער. איך קאנן ניעמאלס דען יודען אייפֿריכטיג ליעבען אונד ווענן איין אנדערער דאָך איינע יודען-ליעבע צייגט, זאָ הייכעלט ער, אָדער איזט איין נארר!“

דיעזער פֿראנצאָזישע געלעהרטע געשטעהט וועניגסטענס אייפֿריכטיג, וויא דער ניכט-יודע דען יודען ניעמאלס ליעבען קאנן. אבער ניכט נור אין איינעם לאנדע, זאָנדערן אין דער גאנצען וועלט הערשט דער יודען-האס. איבעראלל ווירד דער נאמע „יודע“ נור אלס שפּאָטט-נאמע געברויכט. אין דעם געבילדעטען ענגלאנד ווארדע אונלענגסט איין קוטשער אויף דרייא מאָנאטע איינגעשפּערט, וויל ער זיינען פֿאהר-גאסט מיט איינעם שימפּפֿנאמען נאננטע — ער האטטע איהן נעמליך „יודע“ געהייסען, אונד דיעזעס וואָרט גילט אמטליך אלס איינע בעליידיגונג.

אויך דער געטויפֿטע יודע בלייבט פֿעראכטעט אונד פֿערשפּאָטטעט. אונלענגסט האבען זיך דיא ענגלישען צייטונגען איבער דען בעריהמטען ענגלישען מיניסטער „דיזראעלי“ לוסטיג געמאכט, וויל זיינע עלטערן יודען וואַרען.

זעלבסט אין פֿראנקרייך, וואָ דאָך דיא יודען-עמאנציפּאַציאָן צוערסט בעגאָננען האטטע, איזט דער יודען-האס נאָך הייטע אונאויסראָטטבאר. — וואס האטטע דער גוטע קרעמיעה צו ערדולדען אונד צו ליידען, אלס ער זיינע מיניסטערשאַפֿט אים יאהרע 1871 דאצו בענוטצטע, אום דיא יודען אין אלגיער צו עמאנציפּירען? — היער אין אונגארן זאָגען טשערנאטאָני אונד אישטאָציי, דיא יודען זייען דאהער צו האססען, וויל זיא זיך מיט דען אונגארן ניכט פֿערשוועגערן וואָללען — נון, אין פֿראנקרייך בעשטעהט שאָן יאהרע לאנג דיא ציוויל-עהע, דיא הייראטה צווישען יודען אונד ניכט-יודען איזט ערלויבט, דער יודע איסט אונד טרינקט מיט דעם ניכט-יודען צוזאממען — אונד דאָך ווירד דער יודע געהאסט אונד פֿעראכטעט!

מאן ווירד נון זאגען, דער יודענהאס שטעקט שאָן אים בלוטע דער ניכט-יודען — אונד דיעזעס „יודענהאססענדע בלוט“ פֿערערבט זיך פֿאָן עלטערן אויף קינדער: נון איזט אבער דיא פֿראגע, ווארום איזט דער יודען-האס אין ג א נ ץ שפּאניען זאָ גראָס? בייא נאהע דיא העלפֿטע דער שפּאנישען איינוואָהנער שטאממט פֿאָן יודען הער — אונד דאָך שפּייעט דאָך נאָך הייטע אללעס אויס, ווענן עס דען נאמען „יודע“ האָרט!

מערקוויירדיג אונד זאָנדערבאר! איזט איין יודע דורך זיינע טוגענדען אונד וואָהלטהאטען איינמאל בעריהמט געוואָרדען, דא זאגט מאן: „נון, דיעזער יודע אללין בילדעט איינע אויסנאהמע; אנדערע זינד ניכט זאָ!“ — איזט אבער נור איין יודע שלעכט, האט נור א י י ן יודע אירגענד בעטראָגען, דא זאגט מאן, א ל ל ע יודען זייען שלעכט אונד בעטריגער! ווענן אבער טויזענד ניכט-יודען גראָסע פֿערברעכען בעגעהען, דא ווירד איהרע רעליגיאָן גאר ניכט ערוועהנט, מאן נעננט בלאָס איהרען נאמען, זאָ אבער איין יודע איינמאל עטוואס בעגעהט, דא הייסט עס גלייך אין אללען אָפֿפֿענטליכען בלעטטערן: דער י ו ד ע האבע דאס אונד יענעס געטהאן!

נאָך דיעזעם ביזהער געזאגטען געלאנגען וויר צום שלוס-וואָרטע: דער געבילדעטע אונד אויפֿגעקלערטע י ו ד ע בילדע זיך יא ניכט איין, דאס ער פֿאָם געבילדעטען ניכט-יודען געאכטעט ווירד — אונד ווענן יענער מיט דיעזעם אויך איסט אונד טרינקט, דא הייסט עס איממער: „אעפּ״י שחטא ישראל הוא“!

פֿערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (דאס געזעטץ איבער דיא נייע רענטען-אנלייהע) איזט אם 8. דיעזעס בערייטס דעם רייכסטאגע אונטערברייטעט וואָרדען. דער פֿינאנץ-מיניסטער היעלט היעבייא איינע אויספֿיהרליכע רעדע, אין דער דערזעלבע דען ד ר י י פֿ א כ ע ן צוועק דער נייען אנלייהע אויסאיינאנדערזעטצטע: ער זאגטע: „ערסטענס געהען דיא שטייערן אים ערסטען יאהרעס-קוואַרטאל איממער זעהר שלעכט איין, וועסהאלב איין גראָסער געלד-בעטראג איממער פֿאָרראַטהיג זיין מוס, אום דיא לויפֿענדען אויסגאבען בעשטרייטען צו קאָננען; צווייטענס איזט דען אייזענבאהנען צור אנשאַפֿפֿונג דער נאָך פֿעהלענדען פֿערקעהרס-מיטטעל פֿאָם שטאאטע איינע אונטערשטיטצונג בעוויללינגט וואָרדען, וואָדורך יעהרליך נייע אויסגאבען אים בעטראגע פֿאָן 700,000 גולדען ענטשטעהען; דריטטענס זאָללען אללע אלטען אונגארישען שטאאטס-שולדען אין איינע גראָסע רענטען-אנלייהע פֿערוואנדעלט ווערדען, דאמיט מאן דאס קאפּיטאל נ י ע צוריקצוצאהלען בראויכע, זאָנדערן בלאָס דיא „פּערצענטען“ פּינקטליך ענטריכטע. — פֿיר דען אויגענבליק בעטראָגט, וויא וויר בערייטס ערוועהנט, דיא אנלייהע בלאָס 40 מיללייאָנען אונד ווערדען דיא אויף 100 גולדען לויטענדע רענטען-בריעפֿע פֿאָן דען ראָטהשילד׳ס צו דעם קורזע פֿאָן 80½ גולדען איבערנאָממען. אויך פֿיר דיא איבערנאהמע פֿאָן ווייטערען 40 מיללייאָנען האבען זיך דיא ראָטהשילד׳ס דאס פֿאָררעכט בעהאלטען, דאָך מיססען זעלבע פֿיר דען אויף 100 גולדען לויטענדען רענטענבריעף אום איין פּראָצענט מעהר געבען, דאס הייסט 81½ גולדען. יעדער רענטען-בריעף ווירד 6 פּראָצענט טראגען. — פֿאָרלייפֿיג ענטשפּאנן זיך איבער דאס אנלייהע-געזעטץ קיינע בעראטהונג, דא דאסזעלבע ערסט געדרוקט, אונד אונטער דיא אבגעאָרדנעטען פֿערטהיילט ווערדען מוס, וועלכע דאסזעלבע גרינדליך צו פּריפֿען האבען.

* (דאס געזעטץ איבער דיא נייע איינקאָממען-שטייער) ווארדע אם 8. דיעזעס פֿאָם רייכסטאגע אין בעראטהונג געצאָגען. וואס דאגעגען פֿאָן דען אייסערסטען לינקען פֿאָרגעבראכט ווארדע, איזט ניכט נייא. עס וויעדערהאָלען זיך בלאָס דיא אלטען קלאגען איבער דיא דריקענדען שטייערן. דיא אייסערסטען לינקען וויססען וואָהל, דאס מיט דען קלאגען אללין ניכטס געטהאן איזט, ווענן זיא קיין מיטטעל אנצוגעבען וויססען, וויא דענן דער שטאאט אויך אָהנע ערהאָהונג דער שטייערן פֿאָרטגעפֿיהרט ווערדען קאָננטע. דאָך עס איזט יא בעקאננט, דאס דיא אייסערסטע לינקען בלאָס דעסהאלב אונויפֿהאָרליך קלאגען אונד יאממערן, דאמיט דאס פֿאָלק נור זיא אללין אלס פֿ ר י נ ד ע אונד ר ע ט ט ע ר בעטראכטען מאָגע. דיעזע קאָמאַדיע, דיא זיך פֿאסט טעגליך אים רייכסטאגע וויעדערהאָלט, בעגיננט בערייטס אבגעשמאקט צו ווערדען. דיא רעדען דער אייסערסטען לינקען ערדייכען דעסהאלב ניע איינען צוועק. אויך דיעסמאל ווירד דיא נייע איינקאָממען-שטייער בעוויללינגט ווערדען, וועהרענד מאן דיא אייסערסטע לינקען — נאָך הערצענסלוסט שרייען לאָסט.

פעל-פלאַן ניכט אנגעהמען (ערווידערטע דער קער-קער-מייסטער), דענן טאָדטע איך זיא, דא ווערדע יא איך אויפגעהענקט; טאָדטען אבער זיא מיך, דא האבע איך געוויס וועניג געוואָננען; וועגן איך איהנען צום גאלגען פערהעלפע!"" — איבריגענס מוס ראָזשא שאנדאָר שטרענג בעוואכט ווערדען, דאמיט ער קיינען זעלבסט-מאָרד בע-געהע, דא איהם איין לעבען ניכט שמעקט, וואָ ער ניעמאנדען מעהר בערייבען קאנן!

*) (איין פאטער-מאָרדער.) איין היעזיגער בירגער, דער איין פערזאטצ-אמט האט, צאנקטע דיעזער טאגע זיינען 13-יעהריגען זאָהן איום, וויל ער זעהר לייכטזיננינג וואר. דער יונגע בורשע פערזעטצטע יעדאָך זיינעם פאטער איינען זאָלכען שלאג אן דען אינטערלייב, דאס דערזעלבע צוזאממענשטירצטע אונד טאגס דאראויף דען גייסט אויפגאב. וואס ווירד נאָך איום דיעזעם 13-יעהריגען בורשען ווערדען!

*) (איינע פרויא פאָן וואָלפען איינגעפרעססען.) עס איזט דער ווינ-טער קוים אנגערוקט, אונד שאָן צייגען זיך פיעלע וואָלפע. ביא דעברעצין וואורדע דיעזער טאגע איינע בייערין פאָן דרייא הונגעריגען וואָלפען אנ-געפאללען אונד מיט הויט אונד האאר אויפגע-פרעססען. — הייטע, וואָ פיר יאנד-געוועהרע איינע האָהע שטייער ענטריכטעט ווערדען מוס, זעהען זיך מאנכע געגאָטהיגט, איהרע געוועהרע צו פער-קויפען. אונטער זאָלכען אומשטענדען איזט עס קיין וואונדער, וועגן דיא ווילדען טהיערע איבער-האנד נעהמען אונד דיא מענשען אנפאללען.

*) (קינדער-קראנקהייטען.) אין גראָס-בעטשקערעק הערשט ביא דען קינ-דערן דיא בריינע אונד דער שארלאך זאָ שטארק, דאס דיא שולען געשפערט ווערדען מוסטען. אויך דעם דירעקטאָר דער דאָרטיגען יידישען שולע זינד 4 קינדער אין דיעזען קראנקהייטען געשטאָרבען!

*) (איין טהייערעס פערגני-גען.) איין גאסטגעבער איום באָהמען וואר דיע-זער טאגע אין געשעפטס-אנגעלעגענהייטען אין וויען. אבענדס קאם ער אין איין אינטערהאלטונגס-הויז, וואָ עס רעכט לעבהאפט צוגינג. אלס ער מיט איינער געזעללשאפט זיך מעהרערע גלאז ווין רעכט גוט שמעקען ליעס, דא נאהם ער איום זיינער בריעפ-טאשע איין פאקעט הערפאָר, אין דעם זיך אונ-געפעהר 1000 גולדען אין באנקנאָטען בעפאנדען. אהנע דאס מאן איהן דאראן הינדערן קאָננטע, ערגריפף דערזעלבע דיא שאָנען הינדערטער אונד פינפציגער, אונד צעררים זיא אין קליינע שטיקע, דיא ער דאנן אים זאאלע הערומשטרייעטע. אללעס וואר היעריבער ערשטוינט. דאָך דער גאסטגעבער ערגריפף נון איין צווייטעס פאקעט מיט באנקנאָטען, דיא ער עבענפאללס פערניכטען וואָללטע. דא ערשיענען אין דעמזעלבען אויגענבליק צוויא פאָ-ליציא-מעננער, פאסטען דען מאנן אם ארמע אונד פיהרטען איהן אונטער בעוואכונג אין זיין נאכט-קוואַרטיער, וואָ ער אויך אלסבאלד אין איינעז טיע-פען שלאף פיעל. דעם מאָרגענס ביים ערוואכען ערצעהלטע ער זיך ערסט דאראויף, דאס ער זיך זעלבסט אין זיינער טרונקענהייט איינען גראָססען שאדען צוגעפיגט האבע. אבער עס וואר צו שפעט, דא פאָן דען צעררייססענען באנק-נאָטען נור צוויא פינפציגער ווידער צוזאממענגעשטעללט ווערדען קאָננטען. עס וואר דיעס איין רעכט טהייערעס פערגניגען, וועלכעס אין ניכטערנעם צושטאנדע זיך געוויס קיין פירסט אויף ערדען ערלויבען ווירדע!

*) (דער יודענפיינד בילל-ראָטה.) ווינ האבען בערייטס אונלענגסט בעריכטעט, דאס דער אוניווערזיטעטס-פראָפעססאָר ביללראָטה אין וויען איין ווערק הערויסגעגעבען, אין וועלכעס ער איבער דיא יידישען שטודענטען, וועלכע אויס אונגארן אונד גאליציען קאָממען, אום מעדיצין צו שטודירען, אין אונערהאָרטער וויזע לאָזשימפפט. פאָר מעהרערען טאגען שאָן האט איין רעכט גראָסער פעראיין פאָן זעהר געבילדע-טען מעננערן אין וויען איינע זיטצונג אבגעהאל-טען, אין דער אויסגעשפראָכען וואורדע, דאס ביללראָטה דורך זיין ווערק אלס שמעהליכער יודענ-פרעססער זיך הערויסגעשטעללט האבע, אונד דאס עס פיר דיא וויענער אוניווערזיטעט איינע שמאָך זייא, איינעז זאָלכען פראָפעססאָר צו האבען! אם 7. דיעזעס וואָללטע פראָפעססאָר ביללראָטה אן דער אוניווערזיטעט, וויא געוואָהנליך, איינען פאָר-טראג האלטען, דא ערהאָבען זיך יעדאָך דיא שטו-דענטען אונד בעגאננען איין זאָ פירכטערליכעס לערמען אונד צישען, דאס דער הערר פראָפעססאָר שנעלל אויס דעם זאאלע איילען מוסטע, אונד דא-ביא גאָטט דאנקטע, מיט „גראָדען גליעדערן" דא-פאָן געקאָממען צו זיין! אונד דאָך וואָרען עס ניכט בלאָס „יידישע" שטודענטען, וועלכע דען יודענ-פיינדליכען פראָפעססאָר אויף דיעזע וויזע ציכטיג-טען. דיא געזאממטע שטודענטענשאפט, אהנע אונטערשיעד דעס גלויבענס, האט זיך דארין פער-איניגט, פיר איהרע בעליידיגטען יידישען קאָללע-גען אן דעם פראָפעססאָר ראַכע צו נעהמען. הערר ביללראָטה ווירד נון איינזעהען, דאס זיינע שטו-דענטען מעהר פערשטאנד האבען, אלס ער. עס ווירדע איהם ניכט שאדען, אין דיעזער בעציעהונג פאָן זיינען שילערן צו לערנען, וויא עס הייסט: ומתלמידי יותר מכולם!

פערלאָזונג

דער טירקענ-לאָזע.

ביא דער אם 1-טען דעצעמבער שטאטטגע-פונדענען ציעהונג דיעזער לאָזע וואורדען פאָלגענ-דע געווינננומערן מיט דען בייגעזעטצטען געווינסטען געצאָגען: אונד צוואר פיעל דער הויפט-טרעפפער מיט 600,000 פראנקס אויף ני' 701142 — אונד דער צווייטע טרעפפער מיט 60000 פראנקס אויף ני' 907432. פערנער געוואננען יע 20000 פראנקס נומ' 1582696 אונד 1963878; מיט יע 6000 פראנקס נומ' 991369 649969 449438 138304 702822 341486; — מיט יע 3000 פראנקס ני' 907435 225545 396545 1649213 1637982 623595 1221296 1237706 880948 1728739 1649211 1637984; מיט יע 1000 פראנקס ני' 1440866 1728737 1741399 1411230 850316 623594 108975 1188726 701141 504508 1697786 659728 1316504 1819492 471247 396541 206328 219016 112973 702823 1050236 1411229 1760479 38279 1280883 1027254 220074 206329.

2) דער זאלצבורגער-לאָזע.

ביא דער אם 6-טען דעצעמבער שטאטטגע-פונדענען ציעהונג דיעזער לאָזע וואורדען פאָלגענ-דע געווינג-נוממערן מיט דען בייגעזעטצטען געווינג-סטען געצאָגען: אונד צוואר פיעל דער הויפטטרעפ-פער מיט 20,000 פל. אויף ני' 9643, דער צווייטע טרעפפער מיט 1000 פל. אויף ני' 29479 אונד דער דריטטע טרעפפער מיט 500 פל. אויף ני' 29832.

געשעפטסבעריכט

פעסטער-פרייזע.

געטריידע-געשעפט. פאָן ווייצען וואורדע נעסטערן וועניג צו מארקטע געבראכט, דער פערקויף וואר מעסיג. פערקויפט וואורדען 25000 מעטצען. דיא פרייזע זינד אום 5 קר' געשטיעגען.

ווייצען, טהייס- 200 צאָללצטר. 85-פפד. פל. 5.35 400 צאָללצטר. 85פפד. פל. 5.37½, —500צאָללצטר. 84½פפד. פל. 5.35, 400צאָלל-צטר. 84פפד. פל. 5.27½.

קאָרן 12000 צאָללצטר. 77—80פפד. 3.25—3.27½ גולדען פער קאססע.

נערסטע 1200 צאָלל-צטר. פער 72 פפד. אונד פער קאססע. 2.50 גולד.

האפער 800 צאָלל-צטר. 50 פפד. נעטו. פל' 2.25—2.30 גולד. פער קאססע.

ווייצען פער פריה-יאהר 5.05—5.08 גולד.—

האפער פער פריה-יאהר 2.47 — 2.49 גולד.

קוקורוץ פער מאי-יוני 2.74—2.76 גולד.

וויענער פרייזע.

ריבאָל 25 גולדען. —

ליינאָל 20 גולדען. —

פעטראָלעאום 11½ גולד.

שפיריטוס 37 קר.

וויענער שלאכט-פיעהמארקט. דער אויפ-טריעב אויף דעם וויענער שלאכט-פיעהמארקטע אם 6-טען ד. מ. בעטרוג 1760 שטיק, דאפאָן וואָרען 553 אונגארישע. 234 פאָלנישע אונד 88 דייטשע, אונד דארונטער — — ווידע-אָכסען. דאס געשעפט וואר שטארק, דיא פרייזע שטעללטען זיך פער צענטנער: אונגארישע אָכסען 31 — 33 גולדען, פאָלנישע 31 — 32 גולדען, דייטשע 28 — 33 גולדען. —

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר"י רייז.

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פריכטע		קוואליטעטס-געוויכט	פער צאָלל-צטר
ווייצען, נייער באנאטער		81	4.45—4.35
"	"	82	4.60—4.50
"	"	83	4.85—4.75
"	"	84	5.05—4.95
"	"	85	5.25—5.15
"	"	86	5.35—5.30
"	"	87	—.—.—
"	טהייס	81	4.60—4.50
"	"	82	4.70—4.65
"	"	83	4.95—4.85
"	"	84	5.15—5.05
"	"	85	5.30—5.20
"	"	86	5.40—5.35
"	"	87	— — —
"	פעסטער באָדען	81	4.40—4.30
	"	82	4.50—4.45
"	"	83	4.80—4.65
"	"	84	5.—4.90
"	"	85	5.—5.10
"	"	86	5.30—5.25
"	"	87	—.—.—
"	ווייסענבורגער	81	4.60—4.50
"	"	82	4.75—4.65
"	"	83	4.95—4.85
"	"	84	5.15—5.05
"	"	85	5.30—5.20
"	"	86	5.40—5.35

פריכטע	קוואליטעטס-געוויכט	פער מעטצען
קאָרן	80	3.35—3.25
נערסטע מאלץ	72	3.30—2.70
נערסטע פיטטער	72	2.55—2.35
האפער	50	2.27—2.22
קוקורוץ באנאטער	פער מעטצען	2.25—2.20
" נייער	" [illegible]	—.—.—
הירזע	50	2.10—2—

[illegible]			
ווייצען	מאטש פער דעצעמבער		—.—
"	" פריהיאהר	צ.-צטר.	5.05—
קאָרן	" דעצעמבער		—.—
קוקורוץ	" מאי-יוני	80 פפד.	2.74—
נערסטע	"		—.—
האפער	" דעצעמבער	78 פפד.	—.—
"	" פריהיאהר		2.47—
רעפס	" אויג.-סעפט.		—.—

באללען-מעהל	פל.	קר'
נומער 0	23	50
" 1	22	60
" 2	21	70
" 3	19	90
" 4	18	40
" 5	16	40
" 6	14	50
" 7	12	80
" 8	10	30
" 8½	8	50
שפירימוס: אלטע מעטאָרע פרעסהעפע	37	—
" נייע " קאַרטאָפפעל	35'	—

קורז-טאבעללע פאָם 7. דעצעמבער.

געלד-קורז

	פל.	קר'
זילבער-אַגיאָ	104	90
דוקאטען	5	32
עסטרייך-אונגארישעס 8 גולדען גאָלד-שטיק (20 פראנקס)	9	04
נאפאלעאָנדאָר	9	04
פריישישע טהאלער (קאססענאנווייזונגען)	1	68
רוסישע רובעל	1	50

לאָזע.

	פל.	קר'
1839-ער ראטהשילד-לאָזע גאַנצע	248	—
דעטטאָ " פינפטעל	244	—
1854-ער 4 פראָצענטיגע שטאאטס-לאָזע	106	25
1860-ער " " גאנצע	111	90
דעטטאָ " " פינפטעל	118	—
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	134	50
דעטטאָ " 50 "	132	50
קאָמא רענטענשיינע	21	50
[illegible]-לאָזע	32	75
קרעדיט-לאָזע	167	50
קלארי-לאָזע צו 40 גולדען	26	25
דאָנוי-דאמפשיפפ-פאהרט-לאָזע	92	50
אינסבּרוקער לאָזע	18	—
קעגלעוויטש " צו 10 גולדען	13	—
קראקויער " " 20 "	14	75
אָפנער " " 40 "	25	50
פאלפי " " 40 "	25	—
רודאלפסלאָזע " 10 "	13	50
סאלם-לאָזע " 40 "	36	50

לאָזע.

	פל.	קר'
זאלצבורגער לאָזע צו 20 גולדען	18	—
סט. גענאָיס " " 40 "	28	50
סטאַניסלויער " " 20 "	16	—
טריעסטער " " 100 "	112	—
דעטטאָ " " 50 "	57	—
וואלדשטיין " " 20 "	21	50
ווינדישגרעצער " " 20 "	21	—
אונגארישע פרעמיען-לאָזע צו 100 גולד.	79	—
דעטטאָ צו 50 גולדען	78	—
וויענער לאָזע	102	—

ווערטה-פאפיערע.

	פל.	קר'
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	80	70
טעמעשוואר-באנאטער	80	—
זיבענבירגישע	79	60
גאליציישע	86	25
בוקאווינער	84	—
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	101	25
ווייננצעהענט-אבלאזונגס-אבליגאציאנען	75	—
פאנדבריעפע דער אונגארישען באדענקרעדיט צו 5 איינהאלב פראָצענט	86	25
דער אונגארישען היפאטהעקען-באנק צו 5 איינהאלב פראָצענט	79	—
דער אונגארישען אללגעמיינען באדענקרעדיט-אנשטאלט צו 5 אונד איינהאלב פראָצענט	85	75
דעטטאָ צו 6 פראָצענט	87	50
דער פעסטער קאממערציאל-באנק	88	25

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS

Budapest, 1875. Druck v. M. Burian, Marokkanerhof.

*) אײן װיכטיגער פּראָצעס אױס דער שװינדעל-צײט.) זאָלאנגע דער שװינדעל דױערטע, האבען די באנקען זיך אין יעדעם געשעפֿט אײנגעלאססען, אָהנע זיך דארום צו קימערן, אָב דאסזעלבע אױך גוטצען ברינגען װירד. ענדליך האטטען יא די פֿערװאלטונגס-רעטהע נור זיך אים אױגע; זי מאכטען די געשעפֿטע בלאָס, אום אײן פּאאר טױזענגולדען דעסטאָ לײכטער „פֿעררעכנען" צו קאָננען. הערר שאָסבערגער פֿאָן היער האט דיזע געלעגענהײט רעכט גוט צו בענוטצען פֿערשטאנדען. אים יאהרע 1873 האטטע געמליך זײנע שװעסטער אין אָפֿען אײן גוט, דאס זי פֿערקױפֿען װאָללטע. דא פֿערקױפֿטע הערר שאָסבערגער אײנע טהײל דעם גוטעס אן אײנע באנק אום 390000 fl., דען אנדערען טהײל אן אײנע אנדערע באנק אום 280000 fl. ער ערהיעלט אלזאָ פֿיר דאס גוט די סוממע פֿאָן 670000 גולדען. אום די קױפֿער צו טײשען, װיעז ער דענזעלבען אײנע דעפּעשע אױס װיען פֿאָר, דאס איהם אײן גראָסעס װיענער באנק-הױז פֿיר דאס גוט אײנען נאָך האָהערן פּרײז אנגעבאָטען. צװײטענס װיעז ער אײנען קאָנטראקט פֿאָר, דאס דער פּעכטער פֿיר דאס גוט יעהרליך 50000 גולדען אלס פּאכט צאהלט. די ערװעהנטען באנקען ליעסען זיך דאהער, װיא געזאגט, הערבײא, פֿיר דאס גוט צוזאמען 760000 גולדען צו געבען. נון שטעללטע עס זיך אבער הערױס, דאס יענע װיענער דעפּעשע געפֿעלשט װאר. ניכט מינדער שטעללטע עס זיך הערױס, דאס דער פּעכטער פֿיר דאס גוט אײגענטליך נור 12000 גולדען אלס פּאכט צאהלטע. דען קאָנטראקט ליעס שאָסבערגער אללערדינגס אױף 50000 גולדען אױסשטעללען, אבער נור צו דעם צװעקע, אום די קױפֿער צו טײשען. אים ערסטען יאהרע צאהלטע דער פּעכטער װירקליך אן די באנקען די אים פּאכט-קאָנטראקטע פֿעסגעזעטצטען 50000 גולדען, אבער הערר שאָסבערגער ערזעטצטע איהם אױס זײנער טאשע 38000 גולדען, דאמיט די טײשונג ניכט זאָגלײך הערױסקאממע. שפּעטער װאָללטע ער דיעס נאטירליך ניכט מעהר טהון, אונד די באנקען איבערצײגטען זיך אלסבאלד, דאסס דאס גוט גאר צו טהײער געקױפֿט װאורדע, נאכדעם עס בלאָס 12000 גולדען יעהרליך אן פּאכט טראגט. די זאכע קאם פֿאָר׳ס געריכט װעגען בעטרוגעס. אין ערסטער אינשטאנץ ליעס זיך שאָסבערגער ניכט אין דען אנקלאגע-שטאנד פֿערזעטצען, ער בעהױפּטעטע מיט מוטה, דאס היעבײא קײן װירקליכער בעטרוג, זאָנדערן בלאָס אײנע קױפֿמענישע „געשיקליכקײט" פֿאָרליעגט. די צװײטע אינשטאנץ בעהױפּטעט יעדאָך, דאס היער דאס געשעפֿט דאָך ניכט אָהנע אללען בעטרוג צושטאנדע געקאָממען אונד בעאױפֿטראגטע דאהער די ערסטע אינשטאנץ, געגען העררן שאָסבערג אײנע אונטערזוכונג אײנלײטען צו לאססען. דער װירקליכע װערטה דעס גוטעס בעטראגט בלאָס 70000 גולדען. הערר שאָסבערגער האט אלזאָ בײא דיעזעם געשעפֿטע ניכט װעניגער אלס 600000 גולדען אײנגעשטעקט. מאן איזט היער אױף דען אױסגאנג דיעזעס פּראָצעססעס זעהר געשפּאנגט.

*) 200 ארבײטער פֿעראונגליקט.) אם 7-טען דיעזעס איזט אין ענגלאנד אײנע גראָסארטיגע קאָהלענ-גרובע צוזאממענגעשטירצט, אין דער 200 ארבײטער פֿערשיטטעט װאורדען אונד אומ׳ס לעבען געקאָממען זינד.

*) אײן דאמפּפֿשיפֿף פֿעראונגליקט.) אײן נאָרד-דײטשעס דאמפּפֿשיפֿף שײטערטע אם 8. דיעזעס בײא לאָנג-אײזלאנד (שפּריך: אײלאנד) אונװײט דער נאָרד-אמעריקאנישען שטאדט נעװ-יאָרק. אױף דעם שיפֿפֿע בעפֿאנדען זיך 180 פּערזאָנען, פֿאָן דענען 50 ערטרונקען זינד, די איבריגען יעדאָך גליקליך געררעטטעט װאורדען.

*) טאָדעספֿאלל.) אין סעגעדין שטארב דיעזער טאגע דער בעקאנגטע ײדישע קױפֿמאנן סימאָן אײזענשטאדטער דע בוזאס אים אלטער פֿאָן 78 יאהרען. הערר אײזענשטאדטער װאורדע ערסט פֿאָר אײניגען יאהרען אין דען אדעלשטאנד ערהאָבען. זײן געשעפֿטס-הױז איזט בערײטס איבער 50 יאהרע אלט אונד איזט אין גאנץ אײראָפּא אלס אײן „זאָלידעס" בעקאנגט.

*) נאך 26 יאהרען װיעדערגעפֿונדען!) אין אײנעם היעזיגען קאפֿפֿעהױזע, װאָ אללע אבענד פּאָלנישע הונים זיגנען, פֿאנד זיך דיעזער טאגע אײנע צאהלרײכע געזעללשאפֿט אײן. איך פֿיעלע אָפֿפֿיציערע װארען אים קאפֿפֿעע-הױזע, װעלכע דען װאונדערליבען פּאָלנישען „טרילערן" זעהר גערנע לױשטען. אלס דער געזאנג פֿאָראיבער װאר, אונטערהיעלטען זיך די אָפֿפֿיציערע מיט אינטערעססאנטען קריעגס-געשיכטען. דא ערהאָב זיך פּלאָטצליך אײן ײדע מיט לאנגעם בארטע, אין פּאָלנישער, אבער זעהר רײנליכער קלײדונג אונד זאגטע: „מײנע העררען! איך װאר אײנסט אָפֿפֿיציער אונד צװאר אין דער אונגארישען האָנװעד-ארמעע. איך װערדע איהנען עבענפֿאללס אױס מײנעם קריעגס-לעבען אײנע אינטערעססאנטע בעגעבענהײט ערצעהלען: עס װאר אים יאהרע 1849, װאָ איך װעהרענד דעם היטציגען קריעגס-געפֿעכטעס אײנען קאמעראדען מיט לעבענס-געפֿאהר אױס דען הענדען דער פֿײנדע רעטטעטע. אָבװאָהל דערזעלבע צו מײנעם רעגימענטע געהאָרטע, קאננטע איך איהן דאָך ניכט פּערזאָנליך, װײל איך אין דער ערסטען, ער הינגעגען אין דער נײַנטען קאָמפּאגניע דיענטע. קײם פֿערבאנד איך דעם אונגליקליכען די ארם-װאונדע מיט אײנעם שטיקע מײנעם העמדעס, אלס בײא אונס צום רוקצוגע געבלאזען װאורדע. איך קאָננטע דאהער ניכטס טהון, אלס דען קראנקען אונטער אײנען פֿערשטעקטען בוים טראגען. דאָרט גאב ער מיר אײן פֿערזיגעלטעס פּאקעט צור אױפֿבעװאהרונג איבער, װאראנן איך שנעלל דאפֿאָן אײלען מוסטע. 26 יאהרע זינד זײטדעם פֿערגאנגען, אונד נאך װײס איך ניכט, װאס אױס יענעם אונגליקליכען געװאָרדען. דיעס טהוט מיר אים זאָ מעהר װעה, דא איך נאך אימטער דאס „פֿערזיגעלטע פּאקעט" אױפֿבעװאהרע, אום עס אײנסט דעמנאך דעם רעכטמעסיגען אײגענטהימער צוריקגעבען צו קאָננען!" — קױם װאר דיעזע אינטערעססאנטע מיטטהײלונג צו ענדע, אלס פֿאָן אײנעם זײטען-טישע פּלאָטצליך אײן מאנן מיט גראָסעם פֿרײדען-געשרײא זיך ערהאָב, אױף דען ערצעהלער זיך שטירצטע אונד איהן העפֿטיג אומארמענד, אונאױפֿהאָרליך ריעף: „מײן לעבענס-רעטטער! . . . מײן לעבענס-רעטטער!" נון טראט אײנע טיעפֿע, אבער פֿרײדיגע שטיללע אײן. דער רעטטער אונד דער גערעטטעטע האבען זיך נאך זאָ לאנגער צײט װיעדער ערקאנגט. דער רעטטער, אײן ײדע אױס גאליציען, דער אינטער בעהם אין אונגארן געקעמפּפֿט, לעבט געגענװערטיג אלס רײכער אָבסט-הענדלער אין פּרײסיש-שלעזיען. דער גערעטטעטע איזט געגענװערטיג בעאמטער אים אונגארישען האָנװעד-מיניסטעריאום. דער ײדע באט נון אים די אדרעססע זײנעס פֿרײנדעס, אום איהן גלײך נאך זײנער הײמקעהר דאס פֿערזיגעלטע פּאקעט שיקען צו קאָננען. דאָך די אנטװאָרט לױטעטע: „היער האבען זיא מײנע קארטע, דאמיט זיא מײנע אדרעססע קעננען. איך האָפֿפֿע, מיך מיט איהנען היער נאך אָפֿטער אונטערהאלטען צו קאָננען. װאס יעדאָך דאס פּאקעט בעטריפֿפֿט, זאָ בעהאלטען זיא עס װאָהל צום אנדענקען אן מײנע לעבענס-רעטטונג. דאס פּאקעט װאר דאמאלס 10,000 גולדען װערטה; יעטצט װירדען [illegible] בײדע דאפֿיר ניכטס בעקאָממען; עס ענטהאלט נעמליך בלאָס 10 שטיק קאָששוט-נאָטען צו 1000 גולדען! זיא זינד אײן עהרליכער מאנן. העטטען זיא יעדאָך דאמאלס דאס פּאקעט געאָפֿפֿנעט, דא װירדען זיא דאס געלד אױסגעגעבען האבען. מאכט יעדאָך ניכטס: „עהרליכקײט איזט מעהר װערטה אלס אללעס געלד!" — אללע אָפֿפֿיציערע דריקטען דעם ײדען זעהר פֿרײנדליך די האנד: די געזעללשאפֿט װאורדע אימטער ליסטיגער, אונד די פּאָלנישען

טעט דאָך רעכט האבען! ער איזט הײטע גאנץ פֿריה מיט דער „מאלקע" אונד מיט „דאָן יאָזעף" אין דעם װאגען דעס גראפֿען סאליסבורי אירגענדװאָהין געפֿאהרען!""

„װאס שפּרעכט איהר דא פֿאָן ײדען?" (פֿראנטע בריאן.)

„„געהט! (זאגטע פּעפּפּי), מיט אײך װילל איך ניכט מעהר שפּרעכען! װענן איהר מיטהינע מענשען װעגעט בריכטען װיר הײטע פֿאָן ײדען ניכט מעהר צו שפּרעכען, זיא העטטען שאָן לענגסט ניכט עקסיסטירט!""

„דא מוסט דוא מיט באָב צאנקען אונד ניכט מיט מיר!"

„געדולד! (ריעף באָב) װארטעט נור פּעפּפּי, איהר װערדעט שאָן זעהען, װיא איהר באלד די שאָנסטען קלײדער דער ײדינגען האבען װערדעט. נור געדולד!" —

פּלאָטצליך האבען נון אללע גלאָקען צו לײטען אנגעפֿאנגען, עס װאר דאס צײכען צום בעגיננע דער קראָנונג. אללע אױגען ריכטעטען זיך נון אױף דאס טהאָר דעס קאָניגליכען פּאלאסטעס, אױס װעלכעם מאן מוזיק, פּױקען- אונד טראָמפּעטען-שאלל האָרטע.

דער קראָנונגס-צוג האטטע נון בעגאָננען.

אײנע גראָסע שאאר טראבאנטען אין ראָטהען, מיט גאָלד בעזעטצטען װאפּפֿען-ראָקען, שריטט פֿײערליך אױס דעם טהאָרע, אונד הינטער איהנען װאורדען האָהע פֿאהנען מיט בילדערן אײנהערגעטראגען, אום װעלכע הערום די קנאבען זילבערנע רײכער-געפֿעסע הין- אונד הערגעשװאונגען האבען. נאך איהנען קאמען די גײסטליכען אונד בישאָפֿע אין רײכסטעם שמוקע. זיא זאנגען אונטער בעגלײטונג דער מוזיק געבעטע אונד לאָב-ליעדער. היערױף קאמען די אָבערסטען קריעגס-פֿיהרער אין שאָנסטער קריעגס-ריסטונג. דאנן קאמען די גראפֿען אונד באראָנע, װעלכע די קראָנע מיט איהרען געבענ-זאכען אױף ראָטה-סאממעטענען קיססען געטראגען האבען. אײן באראָן טרוג די קאָסטבארע רײכס-מיטצע, אײן צװײטער די גאָלדענען שפּאָרען, אונד הינטער איהנען קאמען צװײא גראפֿען, פֿאָן דענען יעדער אײן סצעפּטער געטראגען האט. זאָדאנן קאמען אין אײנער רײהע פֿירסט יאָהאנן (ברודער דעס קאָניגס) אונד גראף סאליסבורי.

נון קאם קאָניג ריכארד אין אײנעם מאנטעל פֿאָן זילבערשטאָפֿף. די בישאָפֿע פֿיהרטען איהן אונד ער שריטט אונטער אײנעם קאָסטבארען באלדאכין (חופּה) אומהער.

בײא דער ערשײנונג דעס קאָניגס ענטשטאנד אײן אונגעהײערעס פֿרײדען-געשרײא „װיװאט! װיװאט!" װאורדע צו צעהנטױזענד מאלען װיעדערהאָלט.

פּלאָטצליך ענטשטאנד אײן שרעקליכעס געשרײא פֿאָם פֿענסטער דעס קאָניגליכען פּאלאסטעס.

מלכה, װעלכע אױס דעם פֿענסטער אללע פֿאָראיבערגעהענדען ריטטער מיט שארפֿעם בליקע מוסטערטע, אום דען ריטטער ארטהור צו ערבליקען, שטיעס נון אײנען פֿירכטערליכען שרײא אױס, אלס זיא אין דעם קאָניג ריכארד איהרען ארטהור ערקאנגטע.

װיא מוס איהר הערץ בײם הערראנגאהען דעס צוגעס געפּאָכט האבען? ער, איהר געליעבטער, קאָניג ריכארד, געזונד פֿריש פֿראָה אונד הײטער, אין זײנעם האָכסטען גלאנצע, אם טאגע זײנער קראָנונג, אלס קאָניג איבער גאנץ ענגלאנד, אומגעבען פֿאָן הונדערט-טױזענד מענשען — אונד זיא, דאס אונגליקליכע ײדענ-מעדכען, קראנק אונד אױס ליעבעס-גראם אבגעצעהרט, זיטצט אין אײנעם שמאלען צימער, אן אײנעם קלײנען פֿענסטערלײן „אונד זוכט נאך דעמיטיגען, דער זיא זײט מאָנאטען פֿערלאססען האטטע. זיא גלױבטע, אײנען אײנפֿאכען ריטטער צו ערבליקען — אונד נון ערבליקטע זיא דען קאָניג! — קאָננטע עס נון דער קאָניג מיט דער ליעבע אײנעס ײדענ-מעדכענס ערנסט מײנען? —

בענעדיקט האטטע זיך װירקליך דען שפּאס געמאכט אונד האט זײנען פֿרײנד יאָססען אונד דאָן יוסף זאממט מלכה אין יענעם צימער דעס קאָניגליכען שלאָססעס הינײנגעבראכט. יאָססען, װעלכער זײנע קראנקע טאָכטער ניכט איבער אײגען לאססען װאָללטע, גינג מיט, אבער נור אונטער דער בעדינגונג, װענן בענעדיקט ניכט דראָהט אױס דעם פֿענסטער הינױסזעהען װירדע, דאס איהן אױך די לײטע זעהען זאָללען. אבער בענעדיקט קאָננטע זיך ניכט אױפֿהאלטען, ער בליקטע אָפֿט צום פֿענסטער הינױס אונד האטטע זיך אױך איבער די פֿענסטער-ברישטונג הינאיבערגעביקט, דאמיט איהן די לײטע זעהען זאָללען, װעסהאלב אונטען דער צאָרן דער ײדענ-פֿײנדליכען צושױער זיך נאך געשטײגערט האטטע.

אױך מלכה נוקטע אנפֿאנס בעשטענדיג צום פֿענסטער הינױס — אונד דאָן יוסף בן אבודל מערקטע גלײך, דאס מיט מלכה עטװאס פֿאָרגעהען מיסטע, דענן מלכה פּפֿלעגטע זאָנסט ניכט זאָ שטארק נײגיעריג צו זײן.

(פֿאָרטזעטצונג פֿאָלגט.)

* (דער נייע וועלט-פלאן.) דאָקטאָר אדאָלף פישהאָף פּראָפּאָגירט נון אין דער געסטריגען „נייען פרייען פרעססע" זיינען זיעבענטען לייט-ארטיקעל איבער פערמינדערונג דער גראָסען ארמעען. זאָ וויא מאַן איינסט אונטער יהושע דיא פעסטונגס-מויערן פאָן יריחו נור דאדורך צו פאללע בראכטע, אינדעם זיא פאָן 7 כהנים מיט 7 שופרות אין 7 טאגען 7 מאל אומרינגט ווארדען — אונד אינדעם מאַן זאָ לאנגע געבלאזען אונד געשריען האטטע, ביז ענדליך דאָך דיא פעסטען מויערן צוזאממענשטירצטען: זאָ וויללל דאָקטאָר פישהאָף זאָ לאנגע שרייען אונד לאמענטירען, ביז ער דיא פעסטונגס-מויערן דער גראָסען ארמעען צום פאללע ברינגט. זיין זיעבענטער לייט-ארטיקעל איזט דירעקט אן דען וויענער רייכסראטה געריכטעט, דאמיט דיעזער ענדליך דאָך אללעס מאָגליכע אנווענדע, דאס דיא עסטערריישע רעגירונג וועגען פערמינדערונג דער גראָסען איירָאָפּעאישען ארמעען אן אללע מעכטע איינען אויפרוף ערגעהען לאססע.

* (פיעללייכט האבען ביידע רעכט!) אין איינעם אונגארישען אָרטע וואָללטע מאַן פאָר קורצעם איינע זימולטאנ-שולע ערריכטען, דאמיט זעלבע פאָן אללען קינדערן דעס אָרטעס, אָהנע אונטערשיעד דעס גלויבענס, בעזוכט ווערדען קאָננע. דער קאטהאָלישע גייסטליכע וואר אבער געגען דיעזען פלאן, אינדעם ער זאגטע, דאס דיא קאטהאָלישען קינדער, וועלכע איינע זאָלך געמישטע שולע בעזוכען, אָהנע עס צו וויססען „יודען" ווערדען! נון זינד אבער אויך פיעלע ראבבינער דער מיינונג, דאס יידישע קינדער, וועלכע איינע זאָלך' געמישטע שולע בעזוכען, אָהנע עס צו וויססען, „גוים" ווערדען. — וויר גלויבען, עס קאָננטען ביידע רעכט האבען!

* (דיא אונגארישע רענטענ-אנלייהע אלס „נדן".) אלס דיא אונגארישע רעגירונג מיט דען ראָטהשילד'ס אוס וויען, לאָנדאָן אונד פראנקפורט אם מאין דיא 153-מילליאָנען-אנלייהע אבשלאָס, וואָללטע זיך דער פאריזער ראָטהשילד אן דיעזעם געשעפטע דורכאוס ניכט בעטהייליגען. איך יעצט וואָללטע דער פאריזער ראָטהשילד פאָן דער זאָעבען אבגעשלאָססענען אונגארישען „רענטענ-אנלייהע" אורשפרינגליך ניכטס וויססען. דא יעדאָך באראָן אלבערט ראָטהשילד אוס וויען מיט איינער טאָכטער דעס פאריזער ראָטהשילד ברייטיגאם איזט, פאָדערטע דיעזער זיינען צוקינפטיגען שוויעגערפאָטער אויף, זיך אן דיעזער אנלייהע צו בעטהייליגען אונד דען היערוס ערוואכסענדען געווינן איהם אלס „נדן" צו איבערלאססען. דארויף גינג ענדליך דער פאריזער ראָטהשילד איין. זאָ לייכט האט נאָך קיים יעמאנד פיר זיינע טאָכטער דען „נדן" צוזאממענגעשארט! — דער „נדן" איזט קיין קליינער: וויא וויר ערפאהרען, זאָלל זעלבער ניכט וועניגער, אלס 125 מילליאָנען בעטראגען. אָב אוס דער אונגארישען אנלייהע איין זאָלך גראָסער געווינן זיך העראוסשלאגען לאססען ווירד, מאָכטען וויר טראָטצדעם בעצווייפלען.

* (וועכסעל-פעלשונגען אויף איינע קאיזערין.) צוויא פרויענצימער האבען אויף דען נאמען דער קאיזערין מאריא אננא, וויטווע דעס פערשטאָרבענען קאיזערס פערדינאנד, וועכסעל אים ווערטהע פאָן 1000000 גולדען געפעלשט. אויף דיעזען וועכסעלן וואַרען אויך דיא אונטערשריפטען דער פירסטין שווארצענבערג אונד דער גרעפין פאאר זעהר קינסטליך נאכגעמאכט. דיא וועכסעל-פעלשערינגען זינד בערייטס פערהאפטעט. איין קויפמאנן, פאָן דעם פיעלע דיעזער וועכסעל מיט באארעם געלדע איינגעלאָזט ווארדען, מוסטע נונמעהר וועגען דעם ערליטטענען שאדענס „קאָנקורז" אנזאגען. נון, דער מאנן דאכטע זיך וואָהל, דאס דיא וועכסעל דער קאיזערין מאריא אננא דאָך גוט גענוג זינד, דאס מאן דיעזעלבען אָהנע וויטערעס איינלאָזען קאָננע. ער העטטע אבער נאָך איינעס בעדענקען זאָללען: דאס דיא קאיזערין מאריא אננא עס ניכט נאָטהיג האבע, זיך געלד אויף וועכסעל צו פערשאפען. העטטע ער היעריבער איין וועניג נאכגעדאכט, דא ווירדע עס איהם באלד איינגעפאללען זיין, דאס וועכסעל מיט דער אונטערשריפט „מאריא אננא, קאיזערין" נור „געפעלשט" זיין קאָננען.

* (דיא שטייער-עקסעקוציאָנען אונד דער וויין.) אוס דער העריאליאָ ווירד געשריעבען, דאס דאָרט דיא וויינ-בויערן וועגען דער שטייער-עקסעקוציאָנען געגנצליך צוגרונדע געהען מיססען. אין אנדערעסמאל פערקויפטען דיעזע געמעליך איהרע גוטען וויינע אום רעכט טהייערעס געלד, יעטצט אבער היטען זיך דיא וויינ-הענדלער, מיט דען וויינ-בויערן איין געשעפט אבצושליעסען. זיא וואַרטען ליעבער, ביז דיא בויערן פיר דיא ריקשטענדיגע שטייער עקסעקווירט ווערדען: דיא פינאנצ-בעהאָרדען פערקויפען דאנן דיא וועגגענאָממענען וויינע מיטטעלסט ליציטאציאָן. דא קאָממען ערסט דיא וויינ-הענדלער העראביי, דיא אויף דער ליציטאציאָן דיא וויינע נאטירליך בילליגער בעקאָממען, אלס ביי דען וויינ-בויערן. אונטער זאָלכען פערהעלטניססען מיססען דיא וויינ-בויערן ווירקליך צוגרונדע געהען.

* (דער דעפוטירטע יאָזעף יוסטה געשטאָרבען.) זאָננטאג אבענדס שטארב היער איינער דער געאכטעטסטען דעפוטירטען דעס אונגארישען רייכסטאגעס, הערר יאָזעף יוסטה, אבגעאָרדנעטער דער שטאדט טהוראָצ-סט'-מארטאָן. וועהרענד דעם פאָריגען רייכסטאגעס וואר דערזעלבע פרעזידענט דער דעאק-פארטיא. ער שטארב אן געדערם-ענטציגדונג אים אלטער פאָן 68 יאהרען. דיא ארט זיינעס טאָדעס וואר יעדאָך איינע האָכסט טרויריגע. וויא וויר בערייטס פאָר קורצעם געמעלדעט, איזט דערזעלבע פלאָטצליך אירדזינניג געוואָרדען, ענטפערנטע זיך היימליך פאָן זיינער וואָהנונג אונד אירטע אין דער שטאדט אומהער. זיינע פאמיליע בראכטע איהן מיט פיעלער מיהע נאָך הויזע, דאָך שליך זיך דערזעלבע איינינע טאגע שפעטער היימליך וויעדער דאפאָן אונד שטירצטע זיך אין דיא דאָנויא. ער ווורדע וואָהל נאָך לעבענדיג העראויסגעצאָגען, דאָך צאָג ער זיך דורך דיא שטארקע ערקעלטונג איינע געדערם-ענטציגדונג צו, אן דער ער זאָננטאג, דען 5-טען דיעזעס מאָנאטעס, שטארב. הערר יוסטה האט זיינער צייט אים רייכסטאגע מיט פיעלעם אייפער פיר דיא ערריכטונג איינעס ראבבינער-סעמינארס געקעמפפט. דיא היעזיגע פאָרטשריטטס-פארטייא האט אן דען פערשטאָרבענען איינע שטארקע שטיטצע פערלאָרען.

* (דער וויטץ איינעס וואהנזינניגען.) אלס מאַן דען פערשטאָרבענען אבגעאָרדנעטען יאָזעף יוסטה זיינער צייט געוואלטזאם אינ'ס אירדענהויז אבפיהרטע, דא שריע ער אויף דעם גאנצען וועגע פערצווייפלונגס-פאָלל: „מיך שפערט מאן איין, אונד דיא דאָרט אים רייכסטאגע לאָסט מאן נאָך אימטער וויטער שפרעכען! שפרעכען דען מאנכע ניכט נאָך אירדזינניגער אונד אונגערייםטערעס אלס איך!"

* (אויסעראָרדענטליכעס פערברעכען.) צווישען דער אייזענבאהנ-שטאציאָן לעמעש אונד אבאָש ווארדען דיעזער טאגע פאָן אונבעקאנטען פערברעכערן דיא אייזערנען נעגעל אוס דען שיענען העראויסגעצאָגען, דיא שיענען היןגעגען צור זייטע געשאָבען. עס וואר איין גליק, דאס איין אייזענבאהנ-וועכטער דיעזעס אונערהאָרטע פערברעכען נאָך רעכטצייטיג ענטדעקטע. ער טעלעגראפירטע, דאמיט דער צוג ווארטע, ביז אללעס וויעדער העגעריכטעט ווערדע. העטטע דער בראווע וועכטער דיעס ניכט זאָפאָרט בעמערקט, דאנן ווירדע עבען איין זאָלכעס אונגליק פאסירט זיין, אלס אונלענגסט אויף דער פראנצ-יאָזעפס-באהן. —

פאָלליעטאָן.

דיא יודען אין ענגלאנד.

(35-טע פאָרטזעטצונג.)

VIII. דיא קראָנונג.

אם דריטטען סעפטעמבער דעס יאהרעס 1191 וויממעלטע עס אין דען שטראסען לאָנדאָנס פאָן פעסטליך געקליידעטען מענשען, דא דיעזער טאג דער לענגסט-ערוואַרטעטע קראָנונגס-טאג וואר. מעננער, ווייבער אונד קינדער שטראָמטען נאָך דעם קאָניגליכען פאלאסטע. נאָך אללען שטראסען אונד פלעטצען וואָ דער קראָנונגס-צוג פאָריבער קאָממען מוסטע. איבעראלל וואר אויך דיא בעריטטענע פאָליציא, אום דיא אָרדנונג אין דעם געדרענגע הערצושטעללען. דער לאנגע וועג צווישען דעם קאָניגס-פאלאסטע אונד דער קראָנונגס-קירכע וואר מיט פיינעם ראָטהעם טוכע בעלעגט. נאָך דער קראָנונג זאָללטע דיעזעס טוך דעם פאָלקע געהאָרען. וועסהאלב דיא נעבענ-שטעהענדען צושויער זעלבסט דארויף אכט געגעבען האבען, דאמיט זיא דיעזעס טוך ניכט בעפלעקען. דיא גראָסען אונד באראָנע וואַרען דא אין איהרער שאָנסטען, פאָן גאָלד אונד דיאמאנטען גלענצענדען קליידונג אונד אויך דיא עדעל-דאמען וואַרען אויף דאס שאָנסטע אויפגעפוטצט.

אין דער נעהע דעס קאָניגליכען פאלאסטעס הייפטע זיך דיא מענשענ-מאססע ביז צום ערדריקען אן. דא אללע דען צוג אוס דעם טהאָרע טרעטען זעהען וואָללטען. דא נון יעדער דער פאָדערסטע זיין וואָללטע, ענטשטאנד איין דרענגען, ביי דעם עס אויך צו איינעם שטרייטע אונד לער'ם געקאָממען איזט. דען גראָסטען לער'ם מאכטע איין קליינער הויפע, צו וועלכעם פעפפי מיט איהרעם געליעבטען הייניך, וויא אויך ניקלאָה, באָב אונד בריאן געהאָרטען, (דיעזעס געזינדעל קעננען אונזערע לעזער „אוס דעם ווירטסהויזע"). עס דויערטע זעהר לאנגע ביז דער קראָנונגסצוג העראנקאם. מאן בעוואונדערטע אינצווישען דיא שאָנען פענסטער, וועלכע מיט טעפפיכען אונד פאהנען בעזעטצט וואַרען, פעפפי ערבליקטע איינע פרויענ-געשטאלט אן איינעם פענסטער דעס קאָניגליכען פאלאסטעס — שאָן וואָללטע זיא אויפשרייען — אבער פלאָטצליך פיהלטע זיא זיך געשטאָססען, זיא שטיעס צוריק, אבער אלס זיא אום זיך בליקטע, דא זאה זיא דיא אלטע אורזולא (דיא דיענערין ביי בענעדיקט) נעבען איהר שטעהען.

„איהר זייד עס, אורזולא? נון, איהר האבט נאָך דא געפעהלט, דער קאָניג וועריע אויך אָהנע אייך געקראָנט וואָרדען."

„„אך, זייד דאָך ניכט זאָ מיסגינסטיג! פערגאָננעט אויך איינער ארמען אלטען פרויא איינע פריידע. איך פיהלע הייטע דיעזע פריידע דאָפעלט, יעטצט פרייע איך מיך ערסט רעכט, דאס איך איינע קאטהאָליקין בין. זעהעט, זאָ רייך אויך דער פערפלוכטע יודע בענעדיקט איזט, ביי וועלכעם איך נון דיענען מוס, זאָ שטאָלץ ער אויך אויף מיך העראבזיעהט, זאָ געטרויט ער זיך דאָך ניכט, היעהער צו קאָממען. ער מוס זיך אן דיעזעם פריידענ-טאגע פערקריעכען, וועהרענד איך מיך פרייא זעהען לאססען דארף.""

„אָ! (ריעף באָב) איהר זייד זאָ העסליך, דאס איהר אייך אויך פיר'ם געלד זעהען לאססען קאָננטעט!"

„„וועגען איהר מיין אלטער ניכט עהרעט, זאָ פערפיילעט, וויל איהר יונג זייד!""

שאָן וואָללטע איהר באָב מיט איינעם טיכטיגען שלאג אויף דען קאָפף אנטוואָרטען, אבער דא צאָג פעפפי דיא אלטע וועג אונד זאגטע: „לאססעט ליעבען דיעזען אבשייליכען באָב, נור ער איזט דאראן שולד, דאס וויר ביז הייטע בענעדיקט'ס פערמאָגען נאָך ניכט האבען. וויר וואָללטען גלייך אויף דיא יודען לאָזשלאגען, נור באָב, וועלכער וואהרשיינליך פאָן דען יודען בעשטאָכען ווארדע, האטטע אונס צוריקגעהאלטען, אינדעם ער איינע אויסרעדע זאגטע, דאס ער איינע פאססענדערע צייט אבוואַרטען וואָללע. אין וועלכעס שאָנען קליידע קאָננטע איך שאָן הייטע היער שטעהען! זאָ מוס איך מיך מיט מיינעם איינפאכען זאָננטאגס-קליידע בעגניגען!"

„„אונד דיא שאָנען פערלען, וועלכע איהר פאָן מיינער פרויא נאָך האבען קאָננטעט, ווענן זיא רעכטצייטיג בעריבט וואָרדען וועריע! אבער יעטצט האבען דיא לייטע שאָן פיר'כט, זיא פערקריעכען זיך.""

„דאס שיינט ניכט וואהר צו זיין (זאגטע פעפפי) איך מאָכטע ביי אללען אונזערען הייליגען דארויף שוואָרען, דאס איך, אלס איהר מיך עבען געשטאָססען האבט, דאָרט אם פענסטער דעס קאָניגליכען פאלאסטעס דען העסליכען יודען בענעדיקט נעבען איינעם זעהר שאָנען מעדכען געזעהען האבע!"

„„איי, וואס אייך דא ניכט אין דען זינן קאָממט! דאָרט אם פענסטער דעס קאָניגליכען שלאָססעס, דאָרט אים קאָניגליכען געמאכע איין פערשטונקענער יודע? געהעט, איהר שפאססעט נור! — אבער וואַרטעט נור — איהר קאָננ-